

CZU: 159.923.2-053.2

DOI: 10.36120/2587-3636.v32i2.136-146

SPECIFICUL STIMEI DE SINE LA PREADOLESCENȚI ÎN NOILE REALITĂȚI SOCIALE

Iulia RACU, conferențiar universitar, doctor habilitat

<https://orcid.org/0000-0002-9096-7121>

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Alina ADĂSCĂLIȚĂ, studentă

<https://orcid.org/0009-0003-7948-1221>

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Rezumat. În prezentul articol sunt descrise rezultatele cercetării experimentale a stimei de sine, autoaprecierii și aspirațiilor spre dezvoltare la preadolescenți în contextul noilor realități sociale. Cercetarea realizată ne permite să menționăm că cei mai mulți preadolescenți se caracterizează prin: nivel mediu al stimei de sine, niveluri foarte înalte de autoapreciere și de aspirații spre dezvoltare. Preadolescenții demonstrează stimă de sine, autoapreciere și aspirații spre dezvoltare mai accentuate comparativ cu preadolescenții. Stima de sine înaltă și autoaprecierea foarte înaltă prevalează la preadolescenții de 13 ani, în timp ce nivelul foarte înalt de aspirații spre dezvoltare este proeminent în aceeași măsură la preadolescenții de 12 ani și cei de 13 ani. Pentru preadolescenții din mediul urban sunt particulare: o stimă de sine mai dezvoltată și o autoapreciere și aspirații spre dezvoltare foarte înalte. De asemenea au fost stabilite și interrelații între stima de sine și autoaprecierea și autoaprecierea și aspirațiile spre dezvoltare.

Cuvinte-cheie: stima de sine, autoapreciere, aspirații spre dezvoltare, diferențe de gen, diferențe de vârstă, diferențe de mediu de trai, preadolescență.

THE PARTICULARITIES OF SELF-ESTEEM AT PREADOLESCENT IN NEW SOCIAL REALITIES

Abstract. The given article presents the results of the experimental research of self-esteem, self-appreciation and aspiration for development at preadolescents in new social realities. The research allows us to conclude that the most of preadolescents are characterized by moderate level of self-esteem, very high level of self-appreciation and aspirations for development. Boys demonstrates higher level of self-esteem, self-appreciation and aspirations for development compared to girls. High level of self-esteem and a very high levels of self-appreciation and aspirations is more frequently at 13 years old preadolescents, while very high level of aspiration for development are equally prominent in 12 years and 13 years old. For preadolescents from urban environment are particular a more developed self-esteem and a very high level of self-appreciation and aspirations for development. Also, we established important relation between self-esteem and self-appreciation, and self-appreciation and aspirations for development.

Key-words: self-esteem, self-appreciation, aspiration for development, gender difference, age difference, environment difference, preadolescence.

Introducere. Preadolescența numită și pubertate reprezintă etapa de tranziție între copilărie și viața adultă și cuprinde vârstele între 10 / 11 și 14 / 15 ani [2, 4, 6]. Preadolescența este una dintre stadiile dezvoltării umane care se caracterizează prin diverse modificări la nivel biologic, cât și psihologic, a căror observații și descrieri datează încă din antichitate în lucrările lui Aristotel, Seneca, Lucrețius etc. J. Rousseau apreciază

pubertatea ca „o adevărată a doua naștere a omului” [3, p. 37]. H. Lehalle menționează că „transformările fiziologice și morfologice care survin în preadolescență constituie, fără îndoială, evenimentul major al acestei perioade de dezvoltare” [4, p. 5]. R. Steiner consideră pubertatea ca fiind „epoca intermediară, epoca trăirilor subiective a lumii, dar întotdeauna prin intermediul personalității adultului [3, p. 39].

O caracteristică esențială a perioadei preadolescente vizează intensificarea dezvoltării stimei de sine care este o dimensiune fundamentală a personalității. Stima de sine este percepția pe care preadolescentul o are față de propria persoană, cât de valoros se consideră și cât de mult se prețuiește. Stima de sine determină modul în care preadolescentul se comportă și cum interacționează cu cei din jur [1, 2, 4, 6].

Ultimii ani, omenirea și mapamondul, traversează multiple metamorfoze în mai multe domenii: economic, politic, social, cultural, etc. Alături de cele menționate, vom evidenția: globalizarea, digitalizarea excesivă, pandemia COVID-19 (restricțiile impuse de acestea). Toate acestea afectează stima de sine, astfel din ce în ce mai mulți preadolescenți își devalorizează personalitatea, potențialul și aptitudinile, nu au încredere în sine, se autocritică și se blamează.

În concordanță cu cele expuse am realizat o investigație experimentală care a fost fundamentată pe următorul scop: *studiul stimei de sine, al autoaprecierii și a aspirațiilor spre dezvoltare a preadolescenților în funcție de genul, vârsta și mediul de trai al acestora în contextul noilor realități sociale.*

Metodologia cercetării. În cercetarea noastră a fost inclus un eșantion constituit din 93 de preadolescenți (41 – preadolescenți, 52 – preadolescente), cu vârsta cuprinsă între 12 și 13 ani din clasele a VI-a, a VII-a (12 ani – 41 puberi, 13 ani – 52 puberi), dintr-un liceu din municipiu Chișinău și dintr-un sat din raionul Ialoveni (mediu rural – 45 puberi, mediu urban – 48 puberi).

Pentru a examina stima de sine, autoaprecierea și aspirațiile spre dezvoltare am aplicat pe preadolescenți următoarele teste: *Test pentru evaluarea stimei de sine Rosenberg* și *Tehnica de studiere a autoaprecierii la preadolescenți Dembo-Rubinstein (variantea A. Прихожан)* [6].

Rezultate și discuții. *Testul pentru evaluarea stimei de sine Rosenberg* scoate în evidență următoarele niveluri ale stimei de sine: scăzut, mediu și înalt. Frecvențele pentru nivelurile stimei de sine la preadolescenți sunt ilustrate în figura 1.

În urma analizei distribuției de date prezentate în diagrama de mai sus, am constatat că repartiția pe niveluri a stimei de sine la preadolescenți variază: la 1,08% din puberi identificăm nivelul scăzut al stimei de sine. Ei își subapreciază capacitățile, sunt de părerea ca opinia lor nu prezintă nici o valoare. În timpul orelor sunt pasivi, nu au curajul să ia inițiativa să răspundă la solicitările profesorului și totodată se caracterizează prin performanțe slabe la învățătură. Nu sunt aleși în calitate de lideri, nici nu se încadrează

activ în diverse activități școlare și extrașcolare. Sunt indeciși, neîncrezători în propriile forțe, au tendința de a se simți devalorizați, vulnerabili și timizi.

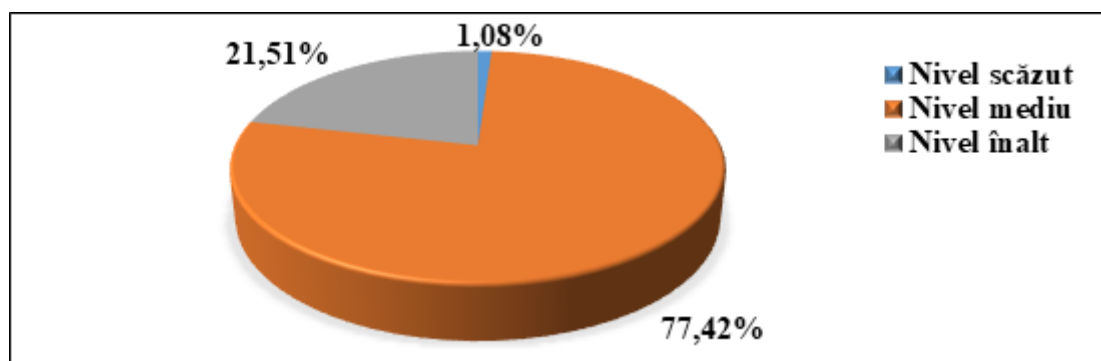

Figura 1. Datele privind stima de sine la puberi

77,42% din puberi obțin un nivel mediu al stimei de sine. Ei demonstrează o percepție de sine adecvată, sunt conștienți de punctele forte, cât și de imperfecțiunile sale, niciodată nu-și subapreciază sau supraapreciază capacitățile. Comparativ cu preadolescenții cu stimă de sine scăzută, ei mult mai ușor manifestă inițiativă, se încadrează în diverse activități, sunt mult mai activi din punct de vedere social, iar eșecurile prin care trec nu îi demoralizează.

Din întregul eșantion investigat, 21,51% din puberi manifestă nivel înalt al stimei de sine. Puberii se caracterizează prin supraaprecierea propriilor calități, sunt egoiști, nu acceptă critică cu referire la propria persoană. Ei tind spre perfecționism și preferă să își țină în taină temerile. Preadolescenții cu un nivel înalt al stimei de sine au tendința de a afirma că sunt mult mai inteligenți, decât semenii săi, însă în situațiile de eșec există posibilitatea să se simtă confuzi și derutați pe o anumită perioadă de timp.

În continuare vom prezenta frecvențele nivelurilor stimei de sine la preadolescenți în funcție de gen, vârstă și mediu de trai (figura 2, 3 și 4).

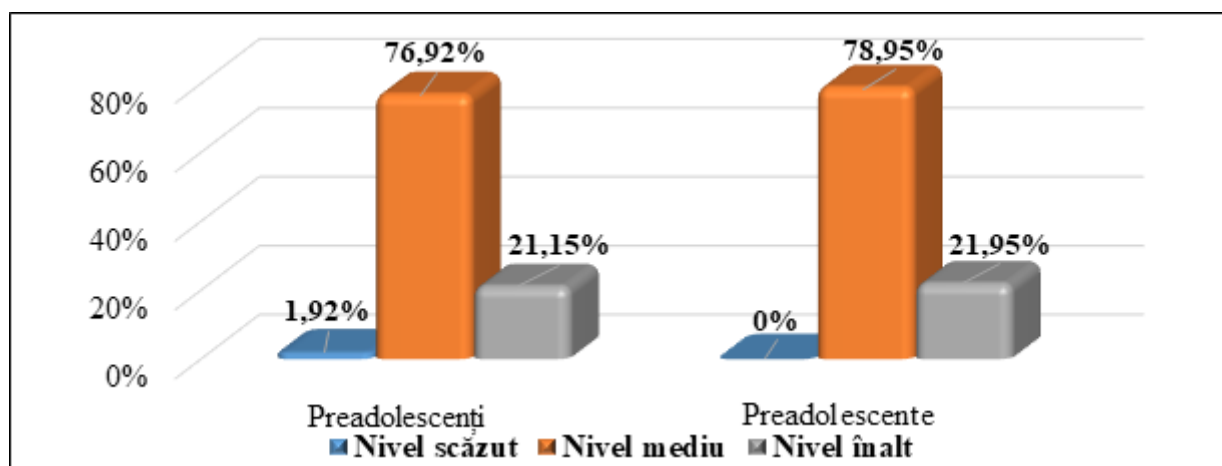

Figura 2. Datele privind stima de sine la puberi în funcție de gen

Conform figurii 2 am obținut următorul tablou de rezultate: nivelul scăzut al stimei de sine îl atestăm doar la preadolescenți (1,92%). Pentru nivelul mediu și înalt al stimei de sine frecvențele preadolescentelor sunt mai mari (78,95% și 21,95%), spre deosebire de preadolescenți (76,92% și 21,15%).

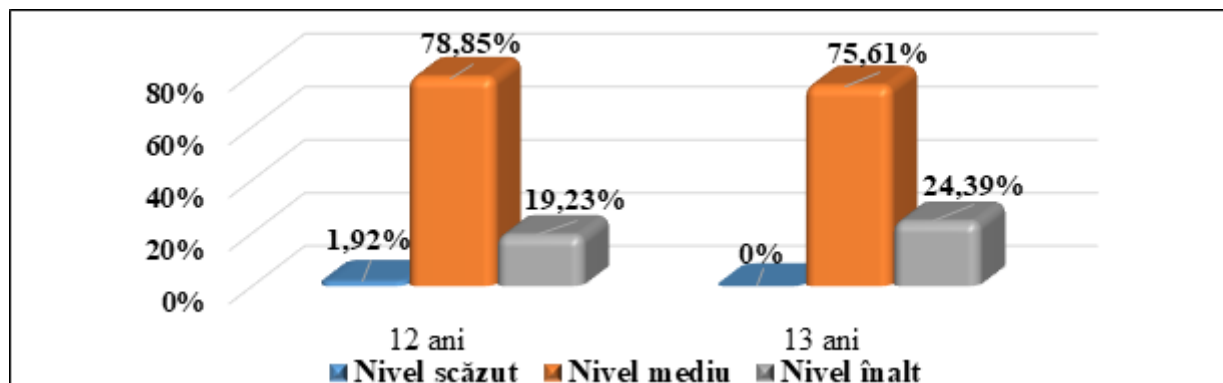

Figura 3. Datele privind stima de sine la puberi în funcție de vârstă

Comparând rezultatele putem menționa că: nivelul scăzut al stimei de sine se întâlnește doar la puberii cu vârsta de 12 ani (1,92%). 78,85% din puberii cu vârsta de 12 ani prezintă nivel mediu al stimei de sine, în comparație cu 75,61% din puberii cu vârsta de 13 ani. Pentru nivelul înalt al stimei de sine o frecvență mai înaltă este caracteristică pentru puberii de 13 ani (24,39%) spre deosebire de puberii de 12 ani (19,23%).

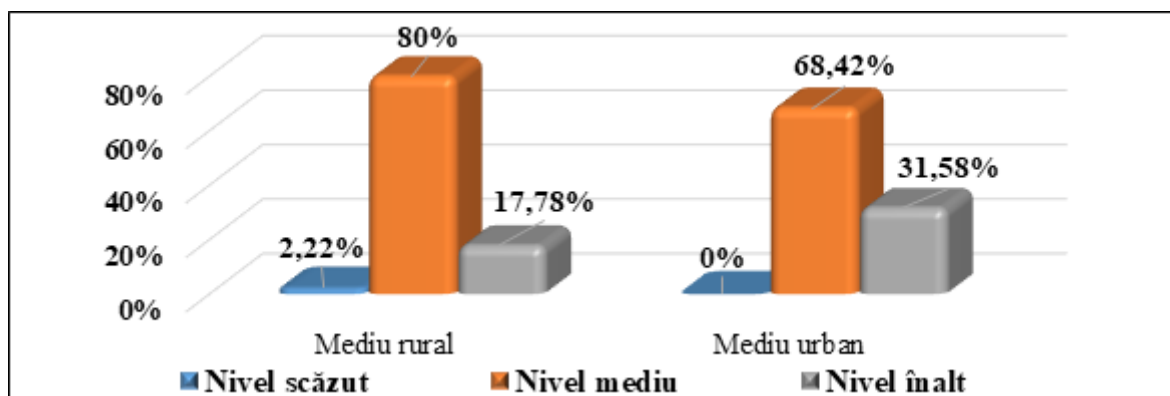

Figura 4. Datele privind stima de sine la puberi în funcție de mediu de trai

Nivelul scăzut al stimei de sine este particular doar pentru preadolescenții din mediu rural (2,22%). Pentru nivelul mediu al stimei de sine vom menționa că acesta prevalează la puberii din mediul rural (80%), comparativ cu preadolescenții din mediu urban (68,42%). Pentru nivelul înalt al stimei de sine tabloul de rezultate este diferit, astfel o frecvență mai mare este caracteristică preadolescenților din mediu urban (31,58%) comparativ cu cei care provin din mediu rural (17,78%).

Împreună cu stima de sine, am investigat autoaprecierea și aspirațiile spre dezvoltare la preadolescenți. *Tehnica de studiere a autoaprecierii la preadolescenți Dembo-Rubinstein (varianta A. Прихожан)* evidențiază următoarele niveluri de autoapreciere: redus, mediu, înalt și foarte înalt. Frecvențele pentru nivelurile autoaprecierii la preadolescenți sunt înfățișate în figura 5.

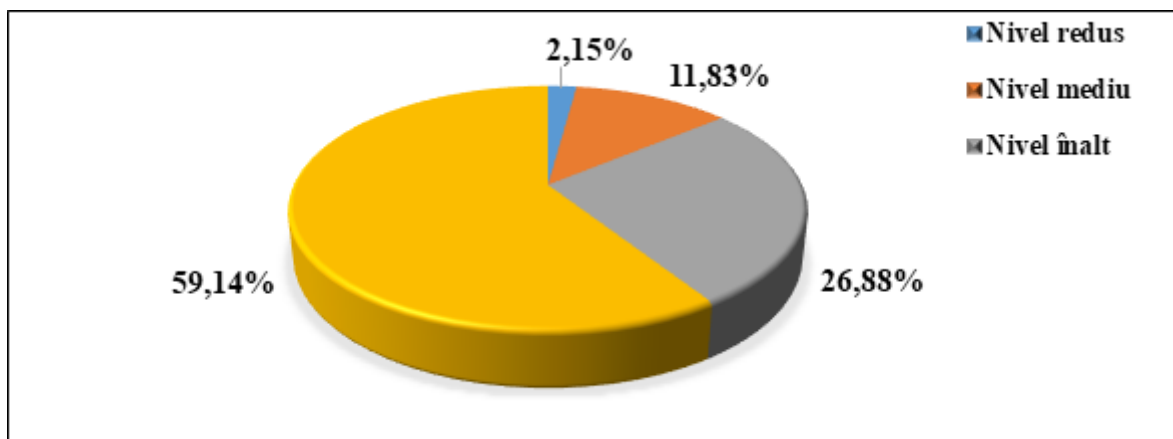

Figura 5. Datele privind autoaprecierea la puberi

În conformitate cu frecvențele din figura 5 vom menționa că 2% din puberi manifestă nivel redus de autoapreciere (subapreciere). Acești preadolescenți își devalorizează abilitățile, sunt nemulțumiți de rezultatele obținute, sunt ușor influențați de cei din jur și dau dovadă de sentimentul de insecuritate.

11,83% și 26,88% din puberi demonstrează nivel mediu și nivel înalt de autoapreciere. Ei se caracterizează printr-o capacitate adecvată de apreciere a punctelor forte, cât și celor slabe, au scopuri bine definite, sunt activi, sârguincioși și orientați spre succes.

În timp ce, cei mai mulți din puberi (59,14%) prezintă o autoapreciere foarte înaltă (supraapreciere). Puberii care dețin o autoapreciere foarte înaltă, au tendința de a-și supraaprecia capacitățile sale și sunt foarte încrezuți în sine. Se consideră că o astfel de autoapreciere este defectuoasă nu este adecvată.

Pentru a stabili interrelația între stima de sine și autoaprecierea la preadolescenți vom calcula coeficientul de corelație Pearson. Coeficientul de corelație și pragul de semnificație obținute sunt ilustrate în tabelul 1.

Tabelul 1. Calculul coeficientului de corelație Pearson pentru stima de sine și autoapreciere

<i>Variabilele asociate</i>	<i>Coeficientul de corelație</i>	<i>Pragul de semnificație</i>
Stima de sine / autoapreciere	r=0,256	p≤0,05

Conform tabelului 1 constatăm existența unui coeficient de corelație între stima de sine și autoapreciere ($r=0,256$, $p\leq 0,05$). Astfel vom menționa că puberii ce demonstrează nivel înalt al stimei de sine se caracterizează prin autoapreciere înaltă.

Frecvențele pentru nivelurile autoaprecierii la puberi repartizați în funcție de gen pot fi vizualizate în următoarea figură.

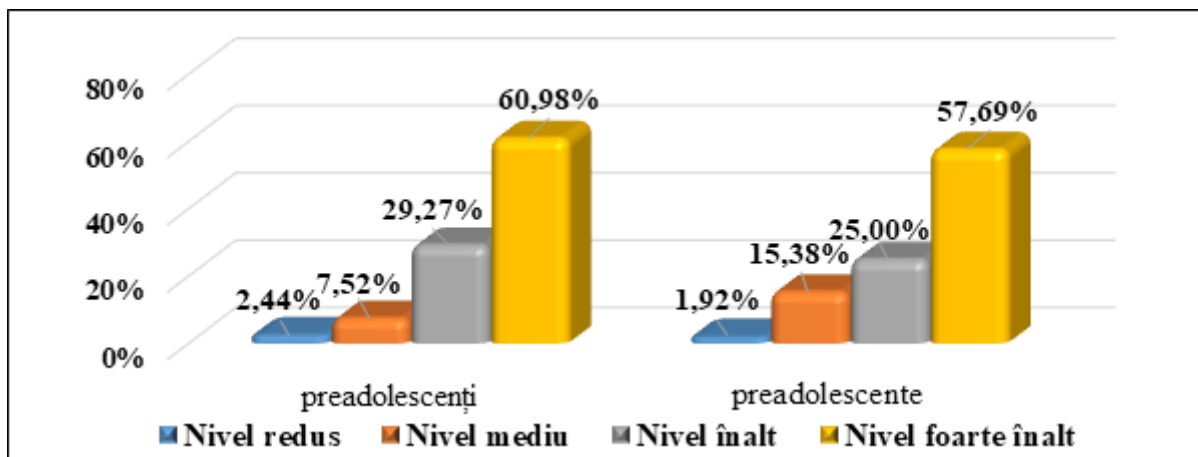

Figura 6. Datele privind autoaprecierea la puberi în funcție de gen

Deși nivelul redus de autoapreciere are frecvențe apropiate la preadolescenți și preadolescente, o frecvență mai înaltă o atestăm la preadolescenți (2,44%). Nivelul mediu de autoapreciere predomină la preadolescente (15,38%) comparativ cu preadolescenții (7,52%). Nivelul înalt și foarte înalt de autoapreciere se întâlnesc în frecvențe mai mari în rândul preadolescenților (29,27% și 60,98%) spre deosebire de preadolescente (25% și 57,69%).

Frecvențele pentru nivelurile de autoapreciere la puberi în funcție de vârstă sunt prezentate în figura 7.

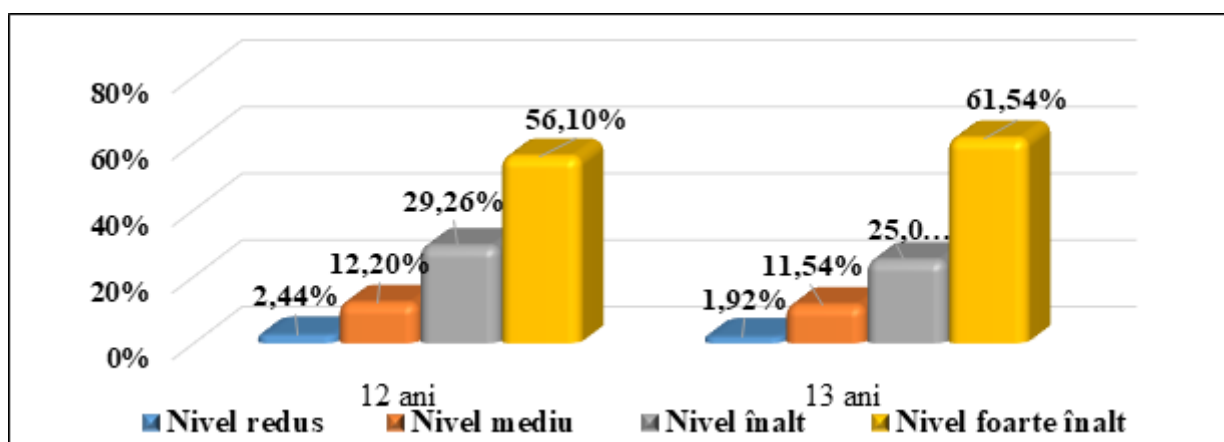

Figura 7. Datele privind autoaprecierea la puberi în funcție de vârstă

Analiza distribuției ne permite să constatăm următoarele: nivelul redus, mediu și înalt al autoaprecierii prevalează la puberii de 12 ani (2,44%, 12,20% și 29,26%) spre deosebire de puberii de 13 ani (1,92%, 11,54% și 25%). Pentru nivelul foarte înalt al autoaprecierii observăm o tendință inversă, acest nivel are o frecvență mai mare în rândul puberilor de 13 ani (61,54%) comparativ cu puberii de 12 ani (56,10%).

În continuare vom prezenta frecvențele pentru nivelurile de autoapreciere la puberi în funcție de mediu de trai (figura 8).

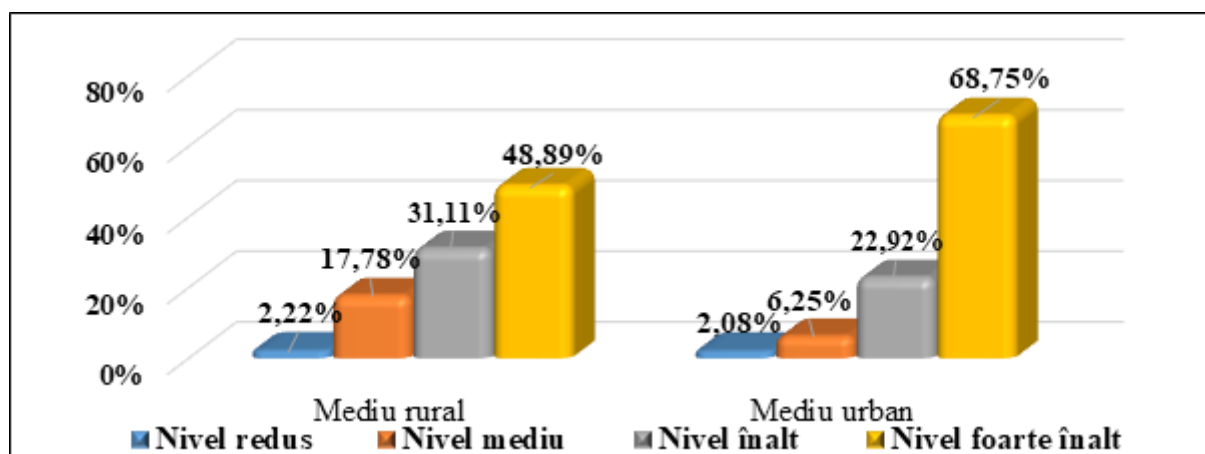

Figura 8. Datele privind autoaprecierea la puberi în funcție de mediu de trai

În rândul puberilor din mediu rural nivelurile redus, mediu și înalt de autoapreciere se prezintă în frecvențe mai ridicate (2,22%, 17,78% și 31,11%) spre deosebire de cei din mediu urban (2,08%, 6,25% și 29,92%). Nivelul foarte înalt de autoapreciere prevalează la puberii din mediul urban (68,75%) față de puberii din mediu rural (48,89%).

Testul statistic T-student accentuează și mai mult persistența unor diferențe semnificative pentru autoapreciere între rezultatele puberilor din mediu rural de trai (media = 70,29) și celor din mediu urban (media = 79,38) ($T = -2,89$, $p \leq 0,01$), cu media mai mare în rândul puberilor care provin din mediu de trai urban. Puberii din mediu urban se caracterizează printr-o autoapreciere mai puternică. Presupunem că nivelul înalt al autoaprecierii în rândul preadolescenților din mediu urban de trai reiese din specificul și caracteristicile mediului în care conviețuiește copilul. Mediul urban fiind considerat un mediu mult mai avantajos, favorabil și oportun în care indivizii se pot dezvolta și afirma în diverse domenii cu o mai mare ușurință, fapt ce consolidează autoaprecierea.

Tehnica de studiere a autoaprecierii la preadolescenți Dembo-Rubinstein (variantea A. Прихожан) pune în lumină următoarele niveluri ale aspirațiilor spre dezvoltare: redus, optim și foarte înalt. Frecvențele pentru nivelurile aspirațiilor spre dezvoltare pot fi vizualizate în figura 9.

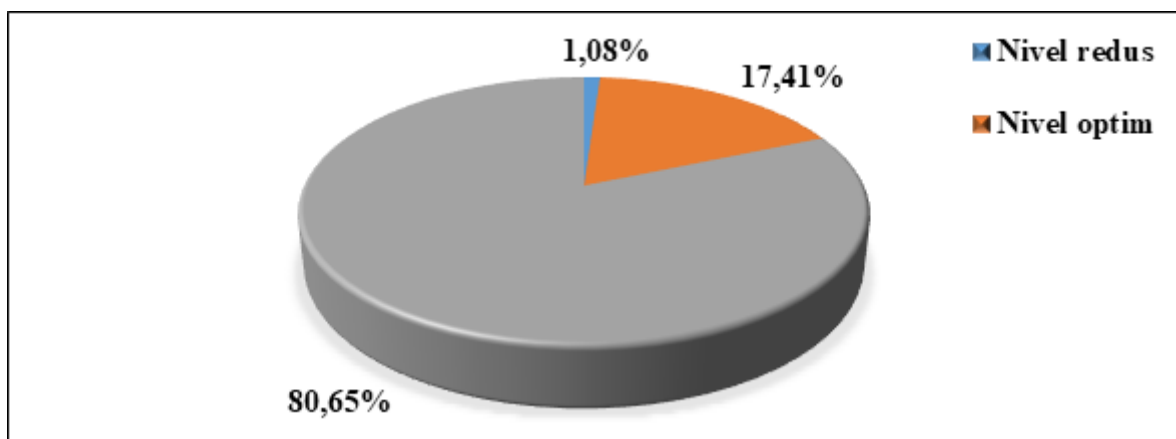

Figura 9. Datele privind aspirațiile spre dezvoltare la puberi

La puberii investigați stabilim toate nivelurile aspirațiilor spre dezvoltare în următoarele frecvențe: 1,08% din puberi dețin nivel redus al aspirațiilor spre dezvoltare. Puberii cu nivel redus al aspirațiilor spre dezvoltare se caracterizează printr-o părere modestă cu referire la sine și propriul potențial. Astfel o așa subestimare a propriilor capacități interferează și cu scopurile acestora, care sunt unele mediocre.

17,41% din puberi manifestă nivel optim al aspirațiilor spre dezvoltare. Pentru preadolescenții cu nivel optim de aspirații spre dezvoltare vom menționa că: ei au încredere în sine și în propriile abilități, avansează scopuri mari, dau dovadă de perseverență și fermitate în realizarea acestora.

80,65% din puberi prezintă nivel foarte înalt al aspirațiilor spre dezvoltare. Considerăm un astfel de nivel ca fiind unul nerealist. Astfel preadolescenții își doresc obiecte, rezultate și succese intangibile. Cele menționate pot avea consecințe negative și condiționa tensiune psihică, dezorganizare în activități și comportament.

În continuare ne-am propus să identificăm interrelația între autoapreciere și aspirațiile spre dezvoltare. A fost posibil să evidențiem interrelația respectivă prin calculul coeficientului de corelație Pearson. Coeficientul de corelație și pragul de semnificație obținuți sunt prezentați în tabelul 2.

Tabelul 2. Calculul coeficientului de corelație Pearson pentru autoapreciere și aspirații de dezvoltare

<i>Variabilele asociate</i>	<i>Coeficientul de corelație</i>	<i>Pragul de semnificație</i>
Autoapreciere / aspirații spre dezvoltare	$r = 0,558$	$p \leq 0,01$

Între autoapreciere și aspirațiile spre dezvoltare identificăm un coeficient de corelație ($r = 0,558$, $p \leq 0,01$). Coeficientul de corelație ne permite să punctăm faptul că preadolescenții cu autoapreciere înaltă manifestă și nivel optim de aspirații spre dezvoltare.

În continuare vom prezenta frecvențele pe niveluri pentru aspirațiile spre dezvoltare a puberilor în funcție de gen (figura 10).

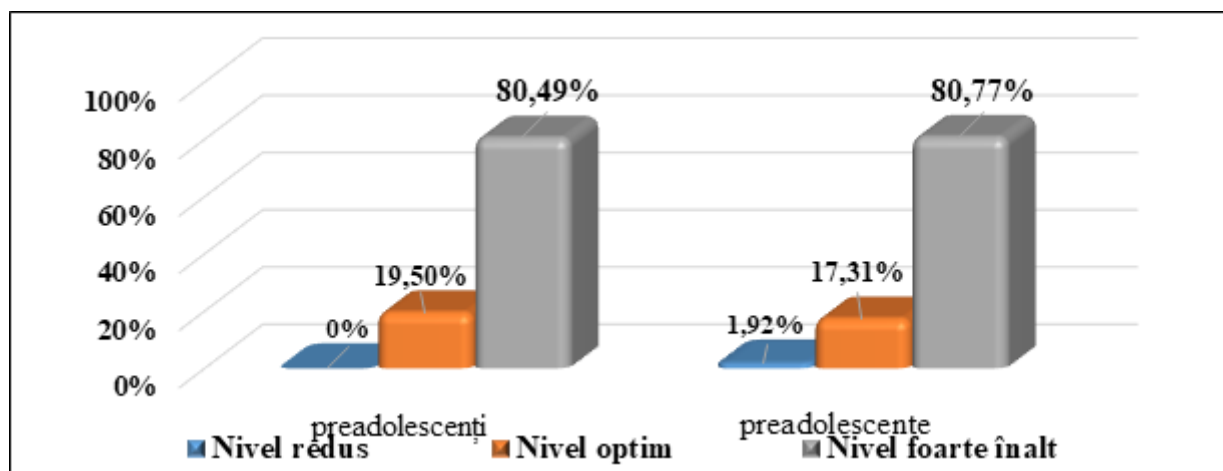

Figura 10. Datele privind aspirațiile spre dezvoltare la puberi în funcție de gen

Frecvențele din figura de mai sus ilustrează următorul tablou de rezultate: nivelul redus de aspirații spre dezvoltare este particular doar pentru preadolescente (1,92%). Nivelul optim de aspirații spre dezvoltare se întâlnește în frecvență mai înaltă la preadolescenți comparativ cu preadolescentele (19,50% și 17,31%). În ceea ce privește nivelul foarte înalt de aspirații spre dezvoltare frecvențele preadolescenților și a preadolescentelor sunt apropiate (80,49% și 80,77%).

Pentru variabila aspirații spre dezvoltare, la fel ca și pentru stima de sine și autoapreciere vom prezenta frecvențele pentru puberi în funcție de vârstă (figura 11).

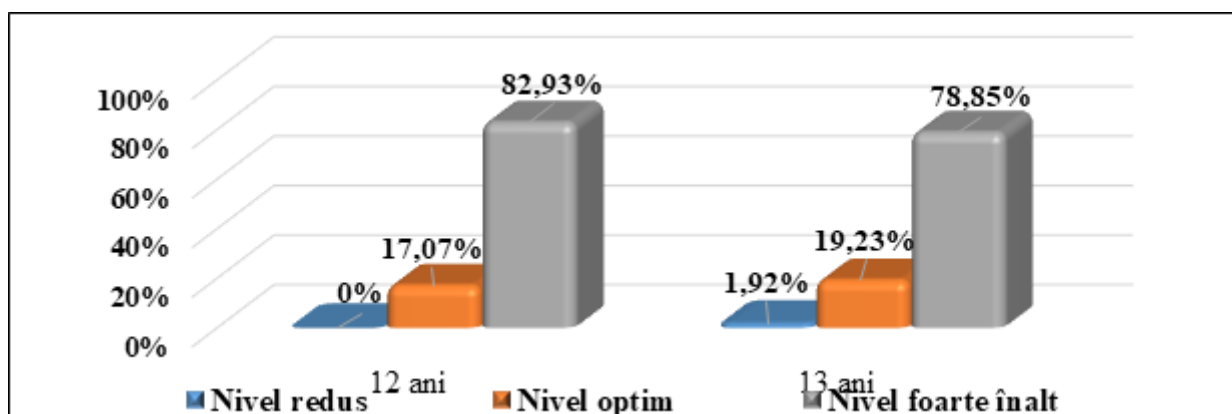

Figura 11. Datele privind aspirațiile spre dezvoltare la puberi în funcție de vârstă

Nivelul redus de aspirații spre dezvoltare este specific doar puberilor de 13 ani (1,2%). Nivelul optim de aspirații spre dezvoltare predomină la puberii de 13 ani (19,23%) în comparație cu puberii de 12 ani (17,07%). Pentru nivelul foarte înalt de aspirații spre

dezvoltare atestăm o tendință inversă, aici o frecvență mai mare este caracteristică puberilor de 12 ani (82,93%).

Frecvențele pentru nivelurile de aspirații spre dezvoltare la puberii din mediul rural și urban pot fi vizualizate în figura 12.

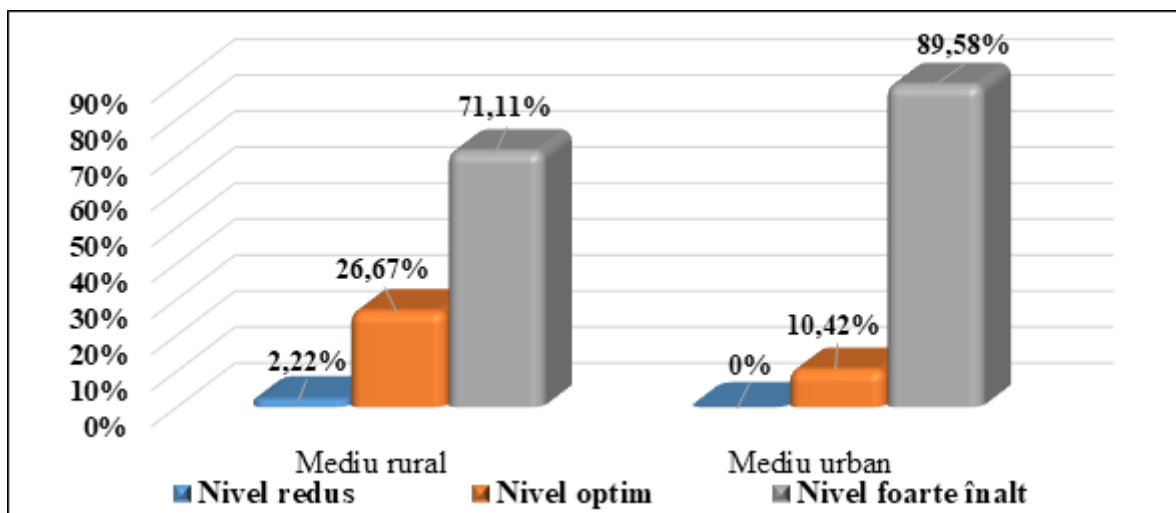

Figura 12. Datele privind aspirațiile spre dezvoltare la puberi în funcție de mediu de trai

Nivelul redus de aspirații spre dezvoltare îl întâlnim doar la puberii din mediul rural (2,22%), în timp ce nivelul optim de aspirații spre dezvoltare predomină la puberii din mediul rural (26,67%) comparativ cu puberii din mediu urban (10,42%). În cazul nivelului foarte înalt de aspirații spre dezvoltare, acesta este mai caracteristic puberilor din mediu urban (89,58%) spre deosebire de cei din mediu urban (71,11%).

Concluzii. În conformitate cu cele expuse vom formula următoarele constatări importante pentru cercetarea realizată: cu referire la stima de sine vom menționa, că cei mai mulți din preadolescenți demonstrează nivel mediu al stimei de sine. În ceea ce privește genul și vârsta, stima de sine mai înaltă este caracteristică preadolescentelor și preadolescenților de 13 ani. Totodată vom consemna că preadolescenții din mediu urban demonstrează o stimă de sine mai dezvoltată.

Peste jumătate din preadolescenți manifestă nivel foarte înalt de autoapreciere. Identificăm că în funcție de gen, nivelul foarte înalt de autoapreciere prevalează la preadolescenți, iar în funcție de vârstă la puberii de 13 ani. Puberii ce provin din mediul de trai urban se caracterizează în număr mai mare prin autoapreciere foarte înaltă.

În ceea ce privește aspirațiile spre dezvoltare, aproape toți preadolescenții manifestă nivel foarte înalt. Dimensiunea gen ne permite să punctăm că nivelul foarte înalt de aspirații spre dezvoltare predomină la preadolescenți. Conform dimensiunii de vârstă, nivelul foarte înalt de aspirații spre dezvoltare este caracteristic atât pentru puberii de 12 ani și cei de 13 ani. Pentru puberii din mediul de trai urban este mai particular nivelul foarte înalt de

aspirații spre dezvoltare. Atât autoaprecierea cât și nivelul de aspirații spre dezvoltare foarte înalte sunt considerate a fi inadecvate, deficiente și dezadaptative.

Între stima de sine și autoapreciere și între autoapreciere și aspirațiile spre dezvoltare atestăm interrelații. Preadolescenții cu stimă de sine înaltă demonstrează autoapreciere înaltă. Iar preadolescenții cu nivel înalt de autoapreciere manifestă nivel optim de aspirații spre dezvoltare.

Notă. Articolul este elaborat în cadrul proiectului: *Bazele teoretice și metodologice ale asigurării activității psihologice în sistemul de învățământ general din perspectiva abordărilor societale contemporane*, Cifrul: 20.80009.1606.10.

Bibliografie

1. BONCHIȘ, E. *Studierea imaginii de sine în copilărie și adolescență*. Oradea: Imprimeria de Vest, 1997. 204 p. ISBN: 973-98029-9-0.
2. BRICEAG, S. *Psihologia vârstelor: Curs universitar*. Bălți: Universitatea de Stat „Alec Russo”, 2017. 291 p. ISBN 978-9975-50-196-5.
3. CIOBANU, A.; IGNAT, E. Repere teoretice privind imaginea de sine. În: *Analele științifice ale doctoranzilor și competitorilor: Probleme actuale ale științelor umanistice*. Chișinău: [s. n.], 2014. vol. XIII. partea I. pp. 117-121. ISBN: 978-9975-921-22-0.
4. CREȚU, T. *Psihologia vârstelor*. Iași: Polirom, 2016. 389 p. ISBN 978-973-46-6008-7.
5. RACU, I.U.; LOSÎL, E. *Activitatea psihologului cu copiii și adulții*. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2018. 183 p. ISBN 978-9975-46-381-2.
6. ȘCHIOPU, U. *Psihologia vârstelor: ciclurile vieții*. București: Didactică și pedagogică, 1995. 480 p. ISBN 973-30-39-08-X.